

Oman äidinkielen osaaminen – hyödyntämätön resurssi

Tässä artikkelissa tarkastelemme monikielisten oppilaiden oman äidinkielen merkitystä osana Suomen kansallista kielivarantoa, kuvaamme opettajan työtä ja arjen haasteita sekä pohdimme oman äidinkielen opetuksen tulevaisuutta erityisesti opettajien koulutuksen kannalta. Kysymme, olisiko jo aika luoda koulutuskokonaisuus, joka tuottaisi monipuolisesti kielididaktiikkaa ja monikielisyyttä tuntevia ammattilaisia. Samalla Suomeen muuttaneet opettajat voisivat käyttää osaamistaan ja toimia monikielisten oppilaiden ja perheiden tukena ja linkkinä kouluun.

Julkaistu: 25. maaliskuuta 2020 | Kirjoittanut: Maija Yli-Jokipii, Larissa Aksinovits, Riitta Salin ja Tuulia Hautakoski

Aika ajoin mediassa nousee huoli suomalaisen kielitaidon kaventumisesta, koska “kaikki opiskelevat vain englantia”, tai todetaan, että “Suomessa on niin vähän niitä, jotka osaavat venäjää” (esim. Huhtanen 2020). Tämä kuvaa hyvin käsitystä suomalaisten kielivarannosta, mutta käsitys on todellisuudessa absurdi: Tilastokeskuksen (2020a) mukaan vuonna 2018 Suomessa asui muun muassa äidinkielisiiä venäjän puhujia 79 000. Mielikuvien ja todellisuuden väliseen ristiriitaan kiteytyy paljon monikielisten suomalaisten kielitaitoon liittyviä ongelmia.

Väestörekisteriin voi merkitä vain yhden kielen, vaikka henkilöllä olisi useita äidinkieliä (vrt. esim. Skutnabb-Kangas 1981). Tulevaisuudessa, mikäli äidinkieliä voi merkitä useampia, kuva muuttuu todenmukaisemmaksi (Tammenmaa 2020; Pyykkö 2017). Kyseessä ei ole aivan pieni osa väestöstä: vuoden 2018 tilastojen mukaan noin 7,1 % väestöstä puhui äidinkielenään muuta kuin suomea, ruotsia tai saamea (Tilastokeskus 2020b), ja myös suuri osa kansalliskieltemme äidinkielisistä puhujista täyttää monikielisyyden kriteerit.

Vaikka suomalainen yhteiskunta monimuotoistuu ja äidinkielten määrä kasvaa, muutosta ei usein nähdä yhteiskunnan voimavarana. Toimiva monikielisyyys (ks. Cummins 1979) vaatii toteutuakseen paljon muutakin kuin kotiympäristössä kuuluvaa puhetta. Tähän on pyritty

Suomessa vastaamaan esimerkiksi tarjoamalla monikielisille oppilaille mahdollisuutta oman äidinkielen opiskeluun. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (Opetushallitus 2014) linjataan maahanmuuttajataustaisen oppilaan oman äidinkielen opetuksesta seuraavaa:

Suomen perustuslain mukaan jokaisella Suomessa asuvalla on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Erillisrahoitettuna, perusopetusta täydentävänä opetuksena, oppilaan omaa äidinkieltä voivat opiskella kaikki ne oppilaat, joiden äidinkieli tai jokin perheen kielistä on muu kuin suomi, ruotsi tai saame. Lisäksi oppilaan oman äidinkielen oppimäärän mukaan voivat opiskella ne suomen-, ruotsin- tai saamenkieliset oppilaat, jotka osallistuvat ulkomailla hankitun kielitaidon ylläpito-opetukseen. Oppilaan oman äidinkielen opetuksen tarkoituksena on tukea oppilaan aktiivisen monikielisyyden kehittymistä sekä herättää kiinnostus kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Oman äidinkielen oppiminen tukee myös kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan.

Opetushallituksen mukaan oman äidinkielen opetusta on tarjottu syyslukukaudella 2018 valtakunnallisesti 88 eri kielessä (Opetushallitus 2020). Oman äidinkielen opetus tarjoaa mahdollisuuden tukea monikielisten oppilaiden kielitaitoa ja vahvistaa samalla kansallista kielivarantoa, jos opetuksen merkitys vain ymmärretään ja mahdollisuutta hyödynnetään tehokkaasti. Tuloksellinen opetus vaatii kuitenkin asiantuntevan opettajan, joka on perillä sekä opetettavasta kielestä erityispiirteineen että kielididaktiikasta erityisesti monikielisyyden näkökulmasta.

Oman äidinkielen opettajan arki

Toukokuussa 2018 oman äidinkielen opettajat perustivat oman äidinkielen opetusta ja asemaa ajavan valtakunnallisen yhdistyksen Oman äidinkielen opettajat ry:n (<http://www.ok-opet.fi/>). Yhdistykselle on ollut selkeä tarve, sillä oman äidinkielen opettajien asema työelämässä kaipaa selkeytystä ja tukea.

Yhdistys teki talvella 2019 selvityksen, johon vastasi 79 oman äidinkielen opettajaa. Heidän mukaansa työn suurimmiksi haasteiksi nousivat opetustuntien sijoittuminen myöhäiseen iltapäivään tai jopa iltaan, samassa ryhmässä opiskelevien oppilaiden laaja ikähaitari ja erilaiset taitotasot. Heterogeeniset ryhmät vaativat paljon eriyttämistä, mikä lisää opettajien suunnittelutyötä. Ongelmiksi koettiin myös matkustaminen eri koulujen välillä sekä työsuhteiden määräaikaisuus. Tästä huolimatta opettajat kokevat työnsä antoisaksi ja merkitykselliseksi. Vastauksista käy ilmi, että opettajat haluavat tarjota oppilailleen parasta mahdollista opetusta ja tukea ja he ovat sitoutuneita tekemään parhaansa sen eteen ja kehittämään opetustaan. Mukavat oppilaat ja vaihteleva työ on myös mainittu työn hyvinä puolina.

Työsuhteiden määräaikaisuuden taustalla isona tekijänä on se, että monissa kielissä opettajan ei ole mahdollista saavuttaa kelpoisuutta, vaikka kelpoisuus on pysyvän työsuhteen edellytys. Suurista maahanmuuttajakielistä muun muassa somali, albania, farsi, kurdi, vietnam, turkki, thai, dari sekä osittain arabia ovat sellaisia, joissa ainekelpoisuuden tuottavia opintoja (vähintään 60

op opetettavan aineen opintoja) ei ole tarjolla missään suomalaisessa korkeakoulussa. Opettajan ei ole siis mahdollista saavuttaa aineenopettajan kelpoisuutta, mikä heikentää opettajan asemaa. Oman äidinkielen opettajan työnkuva eroaa sekä vieraan kielen opettajan että perinteisestä äidinkielen opettajan (suomi tai ruotsi) työstä, joten oman äidinkielen opettajille olisi luotava omat kelpoisuusehdot ja tarjottava työhön pätevöittävää koulutusta.

Arjen työssä oman äidinkielen opettaja on usein tien päällä: opettajalla voi olla yli kymmenen työpistettä. Tunnit sijoitetaan yleensä oppilaan muun lukujärjestyksen ulkopuolelle (aamuun ennen muita oppitunteja tai kello 12–20 väliseen aikaan), vaikka asetuksen mukaan opetus tulee järjestää oppilaan koulupäivän aikana (Opetusministeriö 2007). Opetushallitus taas ohjeistaa, että oman äidinkielen opetuksen on oltava lukujärjestyksen ulkopuolinen aine. Myöhäiseen iltapäivään sijoittuvat tunnit eivät ole otollisinta aikaa tehokkaaseen työskentelyyn. Vaikka oppimisvaikeudet tulevat usein pitkän päivän jälkeen korostuneesti esiin, oppilaat eivät saa esimerkiksi koulunkäynninohjaajan tukea oman äidinkielen tunneilla.

Oman äidinkielen opettajan opetusvelvollisuus on sama kuin vieraiden kielten opettajan (20–24 vuosiviikkotuntia) eli paljon isompi kuin suomi/ruotsi äidinkielenä -opettajilla (18 vvt) (OAJ 2020). Koulujen välisiin siirtymiin kuluva aika ei ole huomioitu lainkaan, kun taas esimerkiksi Ruotsissa useassa eri koulussa työskentelevän oman kielen opettajan opetusvelvollisuus on 16–18 tuntia juuri runsaan matkustamisen vuoksi (Salin 2019). OAJ:n mukaan useammassa toimipisteessä työskentelevälle opettajalle tulee laskea siirtymistä huojennuksia, mutta oman äidinkielen opettajien kohdalla tätä ei tehdä.

24 tuntia kontaktiopetusta voi käytännössä tarkoittaa jopa 35–45 tuntia työtä, koska opettajalla voi olla hyppytunteja, itsenäistä työskentelyä, kokouksia ja työpisteiden välillä matkustamista. Lisäksi opettaja käyttää 4–6 tuntia tuntisuunnitteluun kotona, usein viikonloppuisin. Ryhmät ovat heterogeenisiä: samassa ryhmässä voi olla oppilaita esiopetusikäisistä yhdeksäsluokkalaisiin ja oppilaiden kielitaidon taso vaihtelee edistyneestä äidinkielen taidosta alkavaan ”vieraan kielen” taitoon. Oman äidinkielen opettaja voi tehdä samalle tunnille jopa 10 eri tuntisuunnitelmaa oppilaiden taitotason mukaan. Nämä suunnitelmat täytyy myös toteuttaa yhden kaksoistunnin aikana. Opettaja, jonka opetusvelvollisuus on 20–24 tuntia, tekeekin todellisuudessa usein 44–54 viikkotuntia työtä.

Oman äidinkielen opettajien selvityksen (2019) mukaan oppimateriaalien hankkiminen on yksi ammatin haasteista. Sellaisenaan kaikille soveltuvia oppikirjoja ei oikeastaan löydy, koska ryhmät ovat hyvin heterogeenisiä. Osa opettajista tuo oppimateriaalia kotimaastaan tai huoltajat tilaavat sitä internetin kautta, mutta tähänkin liittyy monenlaisia ongelmia. Kaikkiin kieliin ei ole olemassa edes ulkomailta tilattavaa materiaalia, eivätkä työnantajat välttämättä anna lupaa tilata aineistoa, joka ei vastaa suomalaista opetussuunnitelmaa. Oman äidinkielen opettajat tekevät materiaalia itse ilman korvausta, koska muut vaihtoehdot eivät ole tätä parempia: oppikirjoja ostavat vanhemmat opettajan suosituksesta tai opettaja kopioi tehtäviä oppilaille omasta oppikirjastaan, mikä rikkoo tekijänoikeuksia. Jopa laillisen materiaalin kopiointi voi olla

ongelma, koska jotkut koulut rajoittavat kopiointia niin, että se ei riitä oman äidinkielen opetuksen tarpeisiin. Myös kaunokirjallisuuden ja lasten lukuintoa nostavia lukukirjojen tarve on suuri, sillä oppilailla ei useinkaan ole omakielistä kirjallisuutta kotona.

Kulkukauppiiaan tavoin opettaja matkustaa työpisteestä toiseen raahaten oppikirjoja, kopioita, lukukirjoja, lautapelejä ja työkonetta ja yrittää tarjota oppilaille mahdollisimman laadukasta opetusta. Kaikista haasteista huolimatta oman äidinkielen opettaja on heterogeenisten ryhmien opetuksen huippuammattilainen, positiivinen, turvallinen ja tukeva aikuinen, kielellinen ja koulutuksellinen roolimalli.

Iso osa näistä ammattilaisista työskentelee määräaikaisissa työsuhteissa. Oman äidinkielen opettajat ry:n selvityksen mukaan vain 26,9% kyselyyn osallistuneista oli vakituisessa työsuhteessa, muut olivat määräaikaisia. Opettajien määräaikaisuus on kipukohta, joka vaikuttaa opettajien hyvinvointiin ja jaksamiseen, mutta opettajan pysyvä työsuhde ei ole tärkeä vain opettajalle. Opettajan pysyvyys on erityisen tärkeää myös oppilaille, sillä jokainen pysyvä aikuinen koulussa antaa tukea ja luo turvallisuutta. Määräaikaiset opettajat ja henkilökunnan vaihtuvuus eivät palvele oppilaiden tarpeita. Oppilaiden kotikielten osaajia ja kotikulttuurien asiantuntijoita tarvitaan koulussa, jotta päivittäinen arki sujuisi niin luokanopettajan, aineenopettajan, rehtorin kuin oppilaiden ja huoltajien kannalta hyvin. Koulussa tarvitaan eri kieliä ja lisää käsiä rakentamaan siltoja yhteisymmärrykseen, hyvinvointiin ja turvallisuuteen.

Perheen rooli

Monikielisten perheiden informoiminen oman äidinkielen opiskelun mahdollisuuksista on yhä liian usein sattumanvaraista. Opetusjärjestelyjä pitää kehittää niin, että ne eivät hankaloita perheiden elämää. Esimerkiksi opetuksen antaminen muualla kuin lähikoulussa vaikeuttaa merkittävästi opetukseen osallistumista (Tikkanen 2010).

Perheet tarvitsevat myös tietoa oman äidinkielen taidon merkityksestä kaikessa oppimisessa sekä tasapainoisen monikielisyyden hyödyistä. Lisäksi osa vanhemmista kaipaa tukea oman kielen monipuoliseen käyttöön, sillä esimerkiksi erot kasvatuskulttuureissa (van Kleeck 2006) ja vanhempien lukutaidossa vaikuttavat siihen, millaisia kielellisen vuorovaikutuksen tapoja kodeissa on. Huoltajat tarvitsevat tietoa opetuksen järjestämisestä ja tavoista, joilla he voivat tukea lapsensa koulunkäyntiä myös omalla kielellä. Oman äidinkielen opettaja on luonteva linkki koteihin, sillä hän osaa kielen, ymmärtää perheiden kulttuurisia taustoja ja on samaan aikaan myös suomalaisen koulujärjestelmän tuntija.

Yksilön ja yhteiskunnan etu

Oma kieli, äidinkieli, on sydämen, tunteiden, identiteetin ja ajattelun kieli. Kieli vahvistaa kulttuurista identiteettiä, oman kulttuurin tuntemusta ja siteitä omaan kieliyhteisöön ja sukuun. On tärkeää, että lapsi oppii äidinkielensä riittävän hyvin, sillä äidinkieli on perusta lapsen ajattelulle ja tunne-elämän tasapainoiselle kehitykselle, ja sen varaan rakentuu myös

muiden kielten oppiminen (Cummins 1991). Äidinkieli on myös jokaisen perusoikeus: kaikilla Suomessa asuvilla ihmisillä on oikeus kehittää ja ylläpitää omaa äidinkieltään (Suomen perustuslaki 731/1999, § 17).

Oman äidinkielen vahva osaaminen tukee myös lapsen oman identiteetin kehittymistä. Tämä puolestaan auttaa oman paikan löytymistä yhteiskunnassa ja lisää osallisuutta. Lisäksi oman kulttuurin edustajien näkeminen koulussa auttaa muualta tulleita lapsia hahmottamaan omia mahdollisuuksiaan tulevaisuuden työelämässä: monikulttuurisen opetushenkilöstön läsnäolo kouluissa tukee monikulttuuristen oppilaiden osallisuutta (OECD 2015, Nusche 2009). Tällä hetkellä oman äidinkielen opettajat ovat keskeisin opettajaryhmä, joka edustaa etnistä ja kulttuurista moninaisuutta, ja heidän roolinsa tulisikin nähdä myös tätä kautta osana oppilaiden identiteetin ja maailmankuvan kokonaisvaltaista kehitystä.

Suomen kielivaranto ei ole koskaan ollut niin laaja kuin nyt. Selvitys kansallisesta kielivarannosta toteaa kuitenkin, että maahanmuuttajien omia äidinkieliä ei osata nähdä osana kansallista kielivarantoa (Pyykkö 2017). Tätä olemassa olevaa kielten monipuolista kirjoa ei pidä hukata, vaan eri kielten osaajien merkitys on tunnustettava. Monikielisissä suomalaisissa perheissä ja tänne muualta muuttaneissa perheissä on valtavasti kielellistä ja kulttuurista rikkautta ja taitoa.

Monikielisyydestä voi kasvaa mahdollisuus ja voimavara, josta sekä yksilön että yhteiskunnan on hyvä ammentaa. Se vaatii kuitenkin myös näkökulman muutosta: meidän on panostettava myös monikielisten suomalaisten äidinkieliin ja tarjottava monikielisille lapsille mahdollisuus oppia omaa kieltään kansalliskieltemme rinnalla.

Maija Yli-Jokipii, FM, työskentelee yliopisto-opettajana Tampereen yliopiston kasvatustieteiden ja kulttuurin tiedekunnassa ja tekee väitöskirjatutkimusta oman äidinkielen opettajien työstä.

Larissa Aksinovits, KM, on Oman äidinkielen opettajat ry:n puheenjohtaja, joka työskentelee viron ja venäjän oman äidinkielen opettajana Tuusulassa.

Riitta Salin, VTM, on Oman äidinkielen opettajat ry:n toiminnanjohtaja, jolla on vuosien kokemus maahanmuuttajien kanssa tehtävästä työstä.

Tuulia Hautakoski, FM, on Oman äidinkielen opettajat ry:n projektikoordinaattori ja kieltenopettaja, joka on työskennellyt opettajana eri puolilla maailmaa.

Lähteet

Cummins, J. (1979). Cognitive/academic language proficiency, linguistic interdependence, the optimum age question and some other matters. Working Papers on Bilingualism, No. 19, 121-129.

Cummins, J. (1991). Interdependence of first-and second-language proficiency in bilingual children. Language processing in bilingual children, 70–89.

Huhtanen, J. (2020). Helsingin Sanomat 22.2.2020. "Nimet ovat tässä. Siinä on tuhat sivua" – tutkija Mirko Harjula jäljitti Venäjän armeijan suomalaiset "ryssänupseerit" kahdensadan vuoden ajalta. (<https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000006415770.html>)<https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000006415770.html> (<https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000006415770.html>). [Luettu 24.2.2020]

Nusche, D. (2009). "What Works in Migrant Education?: A Review of Evidence and Policy Options", OECD Education Working Papers, No. 22, OECD Publishing, Paris. <http://dx.doi.org/10.1787/227131784531> (<http://dx.doi.org/10.1787/227131784531>) [Luettu 8.2.2020]

OAJ (2020). (<https://www.oaj.fi/tyoelamaopas/tyoaika/yksityiset-peruskoulut-ek/opetusvelvollisuus-huojennukset-ja-erikseen-korvattavat-tehtavat/#paatoiminen-tuntiopettaja>)<https://www.oaj.fi/tyoelamaopas/tyoaika/yksityiset-peruskoulut-ek/opetusvelvollisuus-huojennukset-ja-erikseen-korvattavat-tehtavat/#paatoiminen-tuntiopettaja> (<https://www.oaj.fi/tyoelamaopas/tyoaika/yksityiset-peruskoulut-ek/opetusvelvollisuus-huojennukset-ja-erikseen-korvattavat-tehtavat/#paatoiminen-tuntiopettaja>)

OECD (2015). Immigrant Students at School: Easing the Journey towards Integration, OECD Reviews of Migrant Education, OECD Publishing, Paris. <http://dx.doi.org/10.1787/9789264249509-en> (<http://dx.doi.org/10.1787/9789264249509-en>) [Luettu 3.2.2020]

Oman äidinkielen opettajat ry (2019). Oman äidinkielen opetus Suomessa. Selvitys oman äidinkielen opettajien ja opetuksen tilanteesta. (<http://www.ok-opet.fi/wp-content/uploads/2019/05/Oman-%C3%A4idinkielen-opetus-Suomessa.pdf>)<http://www.ok-opet.fi/wp-content/uploads/2019/05/Oman-%C3%A4idinkielen-opetus-Suomessa.pdf> (<http://www.ok-opet.fi/wp-content/uploads/2019/05/Oman-%C3%A4idinkielen-opetus-Suomessa.pdf>) (Luettu 25.2.2020)

Opetushallitus (2014). Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Opetushallitus. Määräykset ja ohjeet 2014:96. Juvenes Print - Suomen Yliopistopaino Oy, Tampere 2015. (http://www.oph.fi/download/163777_perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf)https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf (https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf)

Opetushallitus (2020). Omana äidinkielenä opetetut kielet ja opetukseen osallistuneiden määrät. (<https://www.oph.fi/fi/tilastot/maahanmuuttajien-koulutuksen-tilastot>)<https://www.oph.fi/fi/tilastot/maahanmuuttajien-koulutuksen-tilastot> (<https://www.oph.fi/fi/tilastot/maahanmuuttajien-koulutuksen-tilastot>). [Luettu 24.2.2020]

Opetusministeriö (2007). Opetusministeriön asetus vieraskielisten sekä saamenkielisten ja romanikielisten oppilaiden täydentävään opetukseen perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa myönnettävän valtionavustuksen perusteista.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2007/20070392><https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2007/20070392> [Luettu 24.2.2020]

Pyykkö, R. (2017). Monikielisyys vahvuudeksi. Selvitys Suomen kielivarannon tilasta ja tasosta. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:51.

Salin, R. (2019) Ruotsin malliin. Oman äidinkielen opettamisesta Ruotsissa. <http://www.ok-opet.fi/2019/06/ruotsin-malliin/> (<http://www.ok-opet.fi/2019/06/ruotsin-malliin/>) [Luettu 25.2.2020]

Skutnabb-Kangas, T. (1981). *Tvåspråkighet*. Lund: Liber-Läromedel.

Suomen perustuslaki 731/1999, § 17: Oikeus omaan kieleen ja kulttuuriin. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731#L2P17><https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731#L2P17> [Luettu 22.2.2020]

Tammenmaa, C. (toim.) (2020). Usean kielen merkitseminen väestötietojärjestelmään -selvitys. Oikeusministeriön julkaisuja, Selvityksiä ja ohjeita 2020:8. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-800-4> (<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-800-4>) [Luettu 23.2.2020]

Tikkanen, S. (2010). Maasta sinä olet tullut: Kieli, koulutus ja yhdenvertaisuus – näkökulmia monikielisten oppilaiden äidinkielen opetukseen 2000-luvun Helsingissä. Opinnäytetyö. HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulu 2010. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2010121418080> (<http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2010121418080>) [Luettu 4.1.2020]

Tilastokeskus (2020a). <https://www.stat.fi/tup/maahanmuutto/maahanmuuttajat-vaestossa/vieraskieliset.html><https://www.stat.fi/tup/maahanmuutto/maahanmuuttajat-vaestossa/vieraskieliset.html> (<https://www.stat.fi/tup/maahanmuutto/maahanmuuttajat-vaestossa/vieraskieliset.html>) [Luettu 24.2.2020]

Tilastokeskus (2020b). http://www.stat.fi/tup/suoluk/suoluk_vaesto.html (http://www.stat.fi/tup/suoluk/suoluk_vaesto.html) [Luettu 25.2.2020]

van Kleeck, A. (2006). Cultural issues in promoting dialogic book sharing in the families of preschoolers. *Sharing Books and Stories to Promote Language and Literacy*. Toim. Van Kleeck, A. Plural Publishing: Oxford 2006.

Artikkeliin viittaaminen

Yli-Jokipii, M., Aksinovits, L., Salin, R. & Hautakoski, T. (2020). Oman äidinkielen osaaminen – hyödyntämätön resurssi. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta*, 11(2).

Saatavilla: <https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-maaliskuu-2020/oman-aidinkielen-osaaminen-hyodyntamaton-resurssi> (<https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-maaliskuu-2020/oman-aidinkielen-osaaminen-hyodyntamaton-resurssi>)

